

das administracións públicas actuantes en Galicia, logo de supera-lo citado persoal as correspondentes probas ou cursos de lingua, ou se non, o que resultaría aínda máis efectivo, intercalando o seu contido específico (gramatical e léxico) no desenvolvemento destes cursos de formación. Con todo, para tal efecto, cómpre que esta primeira pedra se vexa axiña acompañada doutros labores formativos e investigadores propios da Escola Galega de Administración Pública.

XOSÉ TORRES ROMAR

Amini Boainain Haüy, *História da Língua Portuguesa. I. Séculos XII, XIII E XIV*, São Paulo, Editora Ática, 1989 (Série Fundamentos, 21), 120 pp.

Baixo a organización do Prof. Segismundo Spina emprendeuse hai uns anos no Brasil un suxerente proxecto de historia da lingua portuguesa que pretende abrangue-lo estudio de tódolos períodos da lingua, desde as orixes ata o presente, nunha serie de seis breves volumes, encargados a cadanseu autor, concebidos no seu conxunto "dentro de padrões didáticos e ao alcance de estudantes de letras deseños de um conhecimento imediato e sucinto da matéria", en palabras do organizador da empresa. O primeiro volume, o de meirande interese para os estudiosos do galego, abrangue os séculos XII, XIII e XIV e a súa realización foille encomendada á Profª Amini Boainain Haüy.

Coñecemos desta autora unha curiosa e interesante obra anterior (*Da Necessidade de uma Gramática Padrão da Língua Portuguesa*, Ática, 1983), confronto crítico das diversas gramáticas normativas usadas no ensino do portugués (no Brasil) en que, con máis énfase nas críticas que nas propostas, puña de manifesto "o estado caótico em que se encontram as nossas gramáticas normativas" (p. 5), ateigadas de falsas definicións, mala exemplificación e unha heteroxeneidade conceptual particularmente perigosas en obras de carácter didáctico, producidas, denuncia a autora, máis ó abeiro de intereses comerciais das editoras e dunha tolerancia das autoridades educativas que ó do rigor didáctico e á adecuación ós obxectivos de cada nivel. De certo que un estudio similar aplicado ós textos de ensino de lingua galega habería dar uns resultados igualmente pouco alentadores... Pero, volvendo ó rego, aplícase agora a autora brasileira a unha empresa de ben distinto signo: a confección dunha breve síntese dos primeiros séculos da historia da lingua medieval galego-portuguesa.

A obra estrutúrase á volta de tres núcleos fundamentais. O primeiro deles, que abrangue os catro primeiros (brevísimos) capítulos da obra, ocúpase sucintamente dos aspectos máis externos do proceso de formación da lingua portuguesa e tamén, substancialmente, do galego, de quen se ocupa a autora largamente, dentro da extrema brevidade xeral. A través das súas curtas e interesantes pinceladas históricas, Amini Haüy inscribe a súa obra, a este nivel, na liña da máis recente tradición historiográfica daqueles que -como Paul Teyssier (1982) ou Clarinda A. Maia (1986)- se teñen ocupado espe-

cificamente do galego: partindo da "relativa unidade e da latente diversidade do romance galego-portugués", explícase o "desenvolvemento paralelo dos dous idiomas neolatinos: o galego e o portugués" (p. 23), diferenciados como *productos*, a partir do século XIV, dunha serie de factores históricos, políticos e lingüísticos entre os que a autora non esquece salientalo substancial impacto desgaleguizador do portugués adoptado como lingua nacional do país veciño, baixo padróns normativos cada vez máis afastados das súas orixes norteñas.

Os dous restantes núcleos aglutinadores do libro constitúenos o capítulo quinto, unha caracterización gramatical da lingua do período estudado que abrangue practicamente a metade do volume, e finalmente uns breves textos anotados que serven de corpus de exemplificación do exposto no capítulo precedente.

Trátase esta, obviamente, dunha obra de divulgación, que se pretende instrumento de primeira man para aqueles que procuran brevemente "un coñecemento inmediato e sucinto da materia" (p. 6). Prescínlese por tanto de todo aparello técnico pretendendo unha maior atención a padróns didácticos. Acontece, sen embargo, que ese carácter lixeiro que se lle quere imprimir á obra é causa de non poucas simplificacións e inexactitudes que, se ben se explican por el, non sempre se xustifican doadamente e chegan a mancar mesmo a operatividade didáctica que se lle procuraba á obra.

Esa lixeireza simplificadora aparece aquí e alá ó longo da obra -pénsese, na súa primeira parte, na presentación do indoeuropeo como unha lingua histórica concreta falada por un pobo concreto (p. 9), ou na visión simplista do concepto de independencia formal, coa proclamación de D. Afonso Henriques como *rex* no contexto do complexo imperial astur-leonés (p. 17)- pero é sobre todo na parte de caracterización gramatical onde se fan notar maiormente. Certo que non é doado facer unha síntese didáctica de toda a gramática do galego-portugués en cincuenta escasas páxinas de formato pequeno, pero -fácil ou difícil- o resultado resólvese nun recurso excesivo á presentación de fenómenos en listaxe, sen grandes esforzos visibles de estruturación, quedando a impresión ás veces dunha relación núa en que o substancial non destaca sobre o máis banal, con frecuentes afirmacións moi xenéricas que, pola súa propia formulación, pouco ou nada informan. A estruturación, escasamente relevante, presenta tamén algúns problemas significativos de agrupamento: así o estudo do léxico inclúese dentro da morfoloxía (p. 44), mentres que as alternancias *gran/grande*, *en/ende* son excluídas da morfoloxía para incluílas na cativa alínea da sintaxe (p. 77), por citar só dous exemplos.

Desde logo, a procura de simplicidade non xustifica escollas como a de evita-los signos fonéticos, coa conseguinte confusión dos fonemas cos grafemas, co que se complica anoxosamente a descrición do apartado dedicado á fonética ó tempo que se contravén flagrantemente o que a propia autora criticaba con rotundidade na súa devandita obra antecedente (1983, p. 3). Se cadra é un problema derivado tamén da obrigada brevidade, pero problemas de deficiente redacción levan ó lector non avezado a interpretar, por exemplo, que foi o artigo, e non o iode, quen provocou a palatalización do pronome dativo de segunda persoa (p. 53), ou que a alternancia das formas dos posesivos *meu, teu, seu / mou, tou, sou* se reduce a un problema de alternancia de grafías e non a unha

cuestión de étimos (p. 54). O que xa dificilmente se xustifica por esa vía é a insólita afirmación de que o pronome arcaico *xe* "vive aínda no galego como *xi* ou *xe* com valor expletivo ou ético"(!), que repite literalmente nas pp. 46 e 54, ou aqueloutra de que, tratando do antigo indefinido *nulho*, "em castelhano escreve-se *nullo*, mas pronuncia-se *nulho*" (p. 58). A respecto desta última forma non deixa de chama-la atención a diversidade na xustificación da palatal (a partir do étimo latino *nullu*) como provenzalismo ou castelanismo na páxina 58 e como derivado dunha suposta forma *nullia, analóxica de *omnia*, na páxina 91, sen maiores explicacións de tal dupla opción contradictoria.

Sinalemos por último que se bota en falta unha bibliografía sumaria minimamente actualizada completando a obra, carencia malamente amortecida por unha mingadísima "bibliografía comentada" de sete obras das que (Teyssier fóra) a máis recente é a de Williams (1938). Fallan mesmo obras fundamentais como as de Silva Neto (1952-57) ou de Clarinda Maia (1986), que nin sequera semellan aproveitadas, segundo parece, no texto da obra. A carencia resulta de particular relevo ó estarmos perante unha obra de divulgación, con escasas ou nulas achegas propias dunha autora que se limita a recoller sinteticamente as hipóteses doutros autores máis ou menos reputados todos, pero ningún recente.

En definitiva, temos diante unha obra de divulgación, introductoria e concisa, de interese sobre todo para aqueles que procuran unha rápida e non moi rigorosa introducción ó estado da lingua no período medieval, concebindo tal achega como unha ferramenta auxiliar e non como un obxectivo nuclear, como pode se-lo caso dos que se aproximan ó coñecemento sumario da lingua medieval interesándose por ela en tanto que vehículo que foi dunha vizosa produción literaria.

FRANCISCO CIDRÁS ESCÁNEO

Actas das I Xornadas de Onomástica, toponimia / I Onomastika Jardunaldien Agiriak, Toponimia, Vitoria-Gasteiz, abril de 1986 (edic. a cargo de Endrike Knörr e M. Ángeles Líbano), Onomasticon Vasconiae 4, Euskaltzaindia, Bilbao, 1991, 397 pp.

O volume recolle as actas das I Xornadas de Onomástica organizadas pola Real Academia da Lingua Vasca, celebradas en Vitoria en abril de 1986. Aínda que a finalidade fundamental das xornadas era estudar a toponimia de Euskal Herría, non faltan tampouco colaboracións que abordan problemas de toponimia galega e catalana, en canto que estas linguas viven situacións sociolóxicas que presentan, aínda que sexa só nalgúns aspectos, vicisitudes que poden ter un tratamento en común. Dentro dos estudos de temática vasca, ó lado duns que tratan problemas de carácter xeral, outros céntranse na análise de temas de tipo puntual. Tampouco faltan artigos que non se ocupan